



Universiteit Utrecht

---

# VERDIEPINGSPAKKET **FILM EN MEDIACULTUUR**

---



*In dit boekje vind je informatie over het verdiepingspakket Film en Mediacultuur. Een verdiepingspakket is een selectie van vier samenhangende cursussen binnen een bepaalde onderzoeksrichting, in dit geval filmwetenschap. Na de basispakketten in het eerste jaar is het nu tijd voor specialisatie! In dit boekje lees je wat er zoal aan bod komt in dit pakket, hoe het programma is opgebouwd, welke kennis en vaardigheden je opdoet en hoe je in aanraking komt met de beroepspraktijk. Na afronding van het verdiepingspakket volg je het onderzoeksseminar en schrijf je jouw BA Eindwerkstuk over een onderwerp dat direct aansluit bij (een van) de cursussen uit dit verdiepingspakket. Dit boekje is handig voor eerstejaars studenten die nog een keuze moeten maken en voor ouderejaars studenten die al in een verdiepingspakket zitten. Voor hen is het een handig naslagwerk!*

## **INHOUD**

- 3 Is het verdiepingspakket Film en Mediacultuur iets voor jou?
- 3 Programma
- 5 Fenomenen en vraagstukken
- 6 Concepten en theorieën
- 10 Methoden en vaardigheden
- 12 Literatuurlijst
- 15 Aandacht voor de praktijk
- 16 Wat kan je na afronding van dit pakket?
- 16 Wat doe je naast je verdiepingspakket?
- 18 Meer informatie
- 18 Bijlage: Literatuurtips

Foto omslag: *Pluk de Nacht Open Air Film Festival*, Amsterdam, 2014. ©Foto Erwin Verbruggen.

## IS HET VERDIEPINGSPAKKET FILM EN MEDIACULTUUR IETS VOOR JOU?

Het verdiepingspakket Film en Mediacultuur is bedoeld voor studenten die in de meest brede zin van het woord van film houden. Je bent geïnteresseerd in het medium film in al zijn verschijningsvormen - van blockbusters tot arthouse films en van animatiefilms tot interactieve installaties - en vindt het leuk om deze te analyseren. In dit verdiepingspakket richten we ons echter niet alleen op de films, maar ook op de zogenaamde film- en mediacultuur. Je verdiept je dus ook in de historische en hedendaagse context waarin film en andere audiovisuele media geproduceerd, vertoond, geconsumeerd en begrepen worden. Je traint hoe je naast concrete films ook filmhistorische en andere primaire bronnen (zoals recensies en reclamemateriaal) kunt analyseren. Je leert daarnaast hoe je op een zinvolle en kritische manier kunt reflecteren op belangrijke ontwikkelingen en transities in de film- en mediacultuur, zoals bijvoorbeeld de aandacht voor participatie en interactiviteit of de opkomst van de zogenaamde 'schermcultuur', de rol die technologie hierin speelt en hoe je hierover kunt schrijven.

3

---

Wellicht is het goed om te weten dat voor wat betreft de filmanalyse de nadruk in dit pakket ligt op de verhalende fictiefilm. Productie-analyse, dat wil zeggen de analyse van hoe films tot stand komen, vormt geen onderdeel van dit pakket. Economische aspecten worden zijdelings behandeld, met name in de historische vakken, maar specifiek marketing-georiënteerd onderzoek doe je niet.

### PROGRAMMA

<i>Hollywood Cinema &amp; Beyond</i> (Engels)	blok 1
<i>Nederlandse filmcultuur</i>	blok 2
<i>Film, Tekst, Context</i>	blok 3
<i>Spaces and Screens</i> (Engels)	blok 4

We beginnen het pakket in blok 1 met de cursus *Hollywood Cinema & Beyond* waar de aandacht vooral ligt op film als kunstvorm en uitdrukkingmiddel. In deze cursus verdiep je jouw vaardigheden op het gebied van filmanalyse, waarbij je oefent op een breed scala van films - van klassiek tot hedendaags Hollywood, van de Europese art cinema tot Aziatische films.



Pim de la Parra en Wim Verstappen voor de poster van hun film *Obsession*

Foto afkomstig uit de collectie van EYE

Na blok 1 verschuiven we de aandacht naar het publiek en naar filmconsumptie als sociale en culturele praktijk. In de cursus *Nederlandse filmcultuur* in blok 2 staat de geschiedenis van de Nederlandse film- en bioscoopcultuur centraal en kijken we hoe veranderingen in Nederland zich verhouden tot internationale ontwikkelingen (Europa, V.S.). Je leert werken

met digitale archieven, waarbij de nadruk ligt op het analyseren van geschreven teksten over film en filmcultuur.

In de cursus *Film, Tekst, Context* in blok 3 gaat het over de verschillende manieren waarop films zijn verankerd in de productiecontext en maatschappij, waarbij we inzoomen op de recente Europese film. Je analyseert zelf één specifieke film vanuit meerdere invalshoeken. Dit deel van het verdiepingspakket heeft een sterk contextualiserende insteek, zodat je meer grip krijgt op de rol van film binnen de samenleving in brede zin en op lange termijn. Maar tegelijkertijd leer je zulke thema's aan te snijden vanuit een film als 'tekst' en daar kunnen ook esthetische kenmerken een rol bij spelen.

In blok 4 verbreden we in de Engelstalige cursus *Spaces and Screens* de blik en kijken we naar vernieuwende praktijken op het gebied van audiovisuele schermmedia, de rol die technologische veranderingen hierin spelen en het academische en publieke debat dat hierover wordt gevoerd. Zo onderzoek je de relatie tussen (nieuwe) schermtechnologieën en de verschillende manieren waarop schermen gebruikt en ingezet worden in een persoonlijke, publieke en (vaak) stedelijke context. Denk daarbij aan interactieve schermen en installaties, schermen in de stad, touchscreens, mobiele schermen, et cetera. Dit deel van het verdiepingspakket heeft een media vergelijkende en media-theoretische insteek.

#### **FENOMENEN EN VRAAGSTUKKEN**

In het verdiepingspakket Film en Mediacultuur bestuderen we media steeds in relatie tot de culturele, historische en technologische context waarin zij geproduceerd, verspreid en geconsumeerd worden. Als aankomende filmwetenschapper leer je dus om film vanuit verschillende invalshoeken te benaderen: als esthetische vorm die zich in verschillende stijlen kan uiten, als een specifieke vorm van technologie die zich voortdurend ontwikkelt, maar dus ook als een vorm van populaire cultuur en als een sociale en culturele praktijk. Iedere invalshoek brengt zijn eigen soort vragen met zich mee.

We geven een aantal voorbeelden van fenomenen en vraagstukken die in dit pakket aan de orde kunnen komen. Het geeft je ook een indruk van het soort brede vragen dat de basis zou kunnen vormen voor een BA Eindwerkstuk op het gebied van film en mediacultuur.

- Hoe verhoudt de hedendaagse Amerikaanse film zich tot de klassieke Hollywood-stijl die tot de jaren 1960 overheerste? (Hollywood Cinema & Beyond)
- Hoe verhoudt de stijl van de Nieuwe Hollywood Cinema zich tot de recente Nederlandse film? (Hollywood Cinema & Beyond)
- Wat is door de jaren heen het specifieke karakter geweest van de Nederlandse filmcultuur? (Nederlandse filmcultuur)
- Welke invloed had de Tweede Wereldoorlog op het filmaanbod in Nederland? (Nederlandse filmcultuur)
- Hoe wordt over Hollywood sterren geschreven in Nederlandse kranten en tijdschriften? (Nederlandse filmcultuur)
- Hoe is een bepaalde film beïnvloed door het werk van andere filmmakers? (Film, Tekst, Context)
- Is er zoiets als nationale of Europese cinema? (Film, Tekst, Context)
- Op welke wijzen worden via *urban screens* de passerende en "afgeleide" kijkers op straat aangesproken? (Spaces and Screens)
- Op welke manier speelt liveness een rol bij projecties in de stad, of bij interactieve installaties waarbij de kijker zich niet alleen als toeschouwer maar ook als performer verhoudt tot het scherm? (Spaces and Screens)
- Hoe brengen schermen ons met elkaar in contact en hoe beïnvloeden ze onze gedragingen en sociale interacties in de publieke ruimte? (Spaces and Screens)

## 6

### CONCEPTEN EN THEORIEËN

In het eerste deel van het verdiepingspakket bouwen we verder op de kennis en vaardigheden op het gebied van filmanalyse die je in de cursus

*Inleiding Film* hebt opgedaan. Je maakt kennis met een aantal verschillende, maar nauw met elkaar samenhangende filmtheorieën en analysemethoden. In *Hollywood & Beyond* besteden we vooral aandacht aan het neo-formalisme, een benadering die benadrukt dat film een kunstvorm is die zich onderscheidt van alledaagse communicatie en die verschillende filmische middelen tot zijn beschikking heeft die vanuit verschillende artistieke en andere motivaties ingezet kunnen worden. Belangrijke begrippen die hierbij aan de orde komen zijn 'the dominant' (het dominante vormprincipe dat bepalend is voor de organisatie en het effect van een filmstijl) en 'defamiliarization' (het idee dat film in het algemeen verschilt van alledaagse communicatie en ons 'anders' laat kijken naar 'gewone' verschijnselen). Daarnaast kijken we naar *Historical Poetics*. Hierbij wordt benadrukt dat filmische middelen en filmstijlen niet zomaar 'gegeven' zijn, maar dat deze zich door de tijd heen ontwikkelen en afhankelijk zijn van de context waarbinnen ze ontstaan. Tot slot maak je kennis met de cognitieve filmtheorie die vooral de aandacht vestigt op de vraag hoe de kijker informatie omzet en een coherent narratief construeert en hoe film een emotionele respons genereert. Belangrijk in dit verband is de relatie van de toeschouwer met de personages.

In *Nederlandse Filmcultuur* maak je nader kennis met de *New Cinema History* en Digital Humanities. In Nederlandse Filmcultuur bekijken we het medium film niet vanuit de inhoud of de vorm van film, maar de manier waarop films circuleren en geconsumeerd worden. Film wordt hier benaderd als een sociale, economische en culturele praktijk. Dit betekent bijvoorbeeld dat er onderzoek wordt gedaan naar filmpubliek in een bepaalde periode: wie waren die bezoekers eigenlijk, waarom gingen zij naar de film, naar welke films gingen zij, welke rol speelde film in hun leven?

Om zulke vragen te onderzoeken is het niet voldoende om een film als tekst te analyseren. Het bestuderen van veel verschillende primaire bronnen (zoals tijdschriften, kranten, marktanalyses, interviews e.d.)

maakt daarom een belangrijk onderdeel van deze benadering uit. Historische kennis van filmcultuur en -consumptie is hoogst relevant voor onze tijd, waarin onder invloed van nieuwe technologieën en (online) platformen zoveel verandert. Zo zijn de onderzoeksmethoden die bij deze benadering gebruikt worden inzetbaar voor alle momenten in de geschiedenis – voor het recente verleden, maar evengoed voor het heden.

In *Film, tekst, context* staat het begrip heritage film centraal. Dat begrip wordt gebruikt voor speelfilms die het cultureel erfgoed van een land of regio onder de aandacht brengen van een hedendaags, mondiaal publiek. Je kunt heritage film daarmee opvatten als een specifiek genre. Een genre dat zeker voor de Europese filmindustrie van groot economisch belang is geworden. Bovendien demonstreert dit genre bij uitstek hoe inhoudelijke, esthetische en contextuele aspecten (economisch, politiek, sociaal, etc.) intensief op elkaar kunnen inwerken bij de productie, distributie en consumptie van film. Om die wisselwerking te kunnen doorgronden, leer je in deze cursus werken met drie vormen van filmanalyse en de achterliggende theorievorming: thematische analyse, deconstructie en genre analyse. Vanzelfsprekend gaan we ook diepgaand in op theoretische discussies over heritage film.

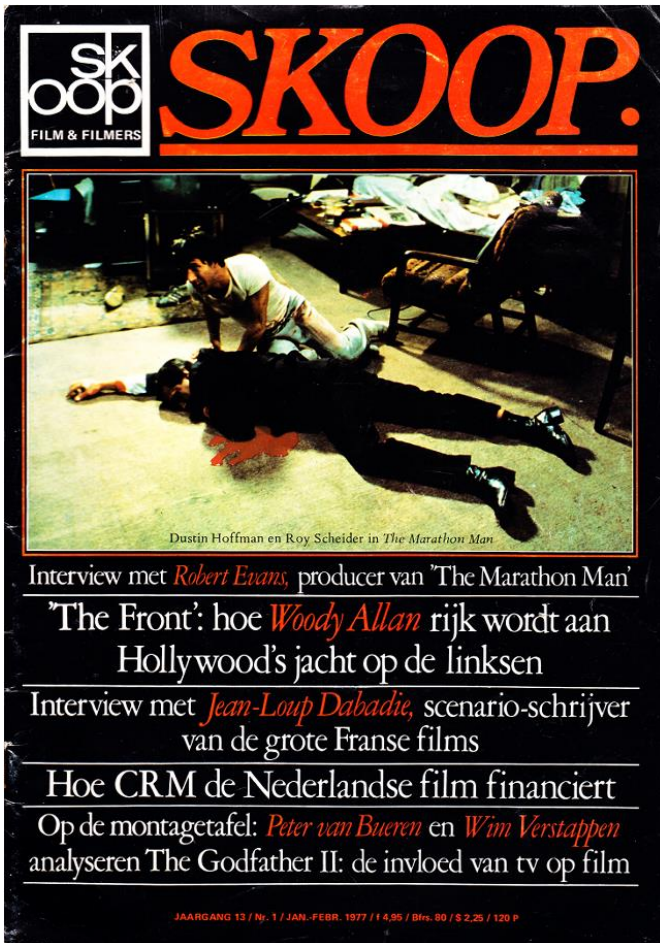
8

In de Engelstalige cursus *Spaces and Screens* kom je in aanraking met theorieën en concepten die je helpen om te begrijpen en te beschrijven hoe verschillende audiovisuele media- en schermpraktijken zich tot elkaar verhouden. Gebaseerd op o.a. mediavergelijking en media archeologie worden oude en nieuwe schermmedia (bioscoop, 'second screens', mobiele schermen, interactieve installaties, Virtual of Augmented Reality, 3D cinema, etc.) vergeleken. Belangrijke begrippen die we daarbij gebruiken zijn 'screen archeology', performativiteit, mobiliteit, 'liveness' en gesitueerdheid.

Om te onderzoeken hoe schermen onze positie als kijker of gebruiker vormgeven gebruiken we begrippen als 'spectatorship', dispositief (de relatie tussen het scherm en bijbehorende technologieën, het beeldmateriaal en de kijker), interactiviteit, performativiteit, en denkkaders



als cartografie (voor het in kaart brengen van ruimtelijke relaties),  
installatie (voor de ruimtelijke positionering van scherm en kijker) en  
architectuur (ruimtelijk ontwerp en materiele inbedding van schermen).



## METHODEN EN VAARDIGHEDEN

In dit pakket maak je kennis met verschillende (onderzoek)methoden en benaderingen die relevant zijn in de wetenschap en praktijk van film en mediacultuur. We lichten deze hieronder kort toe.

### Neo-formalistische analysemethode

Deze methode staat centraal in het film-analytische deel van het verdiepingspakket en bestaat uit een inventarisatie van de filmstijl en de bijbehorende motivaties van waaruit makers filmische technieken inzetten. Doel van de analyse is om te bepalen: welk vormprincipe bepaalt de organisatie en daarmee het beoogde effect van een bepaalde filmstijl?

### Cognitieve filmanalyse.

Deze benadering gaat uit van een actieve toeschouwer die een film probeert te begrijpen. De analyse richt zich op de wijze waarop de film is vormgegeven en hoe deze vormgeving bepaalt hoe de toeschouwer door het verhaal heen wordt geleid. In de analyse probeer je bijvoorbeeld te ontrafelen hoe en wanneer informatie uit het verhaal gedeeld wordt met de toeschouwer.

10

We hanteren deze methoden omdat die je vorm en inhoud met elkaar in verband laat brengen. Deze methoden bieden ruimte om ook films uit andere culturen te analyseren. Daarnaast zijn dit zeer bruikbare methode in de dagelijks beroepspraktijk van filmmakers. Doordat je leert analyseren hoe de structuur van een film in elkaar zit en hoe bijvoorbeeld de personages functioneren in de narratieve vorm, kun je goed onderbouwd commentaar op een film geven.

### Historisch onderzoek en contextuele bronnenanalyse

In het vak *Nederlandse Filmcultuur* word je binnen de kaders van de New Cinema History getraind in het doen van contextgericht onderzoek en verdiep je je vaardigheden op het gebied van historische bronnenkritiek en analyseren van digitale bronnen. Door middel van *close readings* analyseer je artikelen, bioscoopadvertenties, marktrapporten etc. in filmtijdschriften, vakbladen en kranten op basis van inzichten/concepten uit de

wetenschappelijke literatuur en leer je hoe je analyses kunt inzetten om (historische) mediafenomenen te duiden. Je maakt daarbij ook kennis met *distant reading* van big data, o.a. door het inzetten van N-gramviewers en andere computer-gegenereerde visualisaties om lange termijn trends te ontdekken. Tot slot leer je in dit vak hoe je wetenschappelijke kennis toegankelijk kunt maken voor een breed publiek. Je werkt in teamverband aan een publieksproject en oefent met het schrijven van populairwetenschappelijke teksten over een specifiek aspect van de Nederlandse filmgeschiedenis.

Bij het vak *Film, Tekst, Context* komen de benaderingen uit de twee voorafgaande vakken bij elkaar: je leert de analyse van filmteksten te combineren met de analyse van bronnen die informatie geven over allerlei contexten waarin films functioneren. Maar er gebeurt nog meer. Je oefent met het schrijven van een *status quaestionis* (= een *review* van het wetenschappelijke debat over een bepaald onderwerp). Je leert hoe je een probleem-, doel- en vraagstelling voor een wetenschappelijk onderzoek moet ontwikkelen. En je oefent s met het schrijven van een journalistiek achtergrondartikel over een film.

### **Mediavergelijking & dispositiefanalyse**

In *Spaces and Screens*, het afsluitende vak, leer je om een mediavergelijkend en dispositief perspectief te hanteren om diverse schermen in het huidige veranderende medialandschap in kaart te brengen, met elkaar te vergelijken en historisch in een langere traditie van technologische veranderingen en innovatie te plaatsen. Zo kijk je specifiek naar momenten van technologische vernieuwing (van vroege film als nieuw medium tot VR als innovatieve vorm van film op je mobiele telefoon, van schermen in de stad tot 3D cinema door de filmgeschiedenis heen) en naar de zowel commerciële als kunstzinnige toepassing hiervan. Zo vinden we adaptaties en remediaties van "oude" media in nieuwe jasjes terug in populaire media maar ook in educatieve of kunstzinnige vormen. Vanaf 2022-23 maken studenten in dit vak ook kennis met de basisprincipes van digitale etnografie.

Het vergelijkende perspectief dat je ontwikkelt in de loop van dit pakket stelt je in staat om zowel de hype rondom nieuwe schermmedia en schermfenomenen te doorgronden, als te onderbouwen wanneer er echt sprake is van *nieuwe* vormen in onze schermcultuur.

Je leert naast de hierboven beschreven methoden onder begeleiding onderzoeksvragen te ontwikkelen, onderzoek op te zetten en uit te voeren. Deze vaardigheden komen in elke cursus aan bod, maar we leggen het accent steeds op een andere onderzoekvaardigheid. Deze vaardigheden heb je straks nodig voor het schrijven van je BA Eindwerkstuk.

In een overzicht ziet het aanbod van de belangrijkste methoden er dan als volgt uit:

BLOK	CURSUS	FOCUS	METHODE
1	Hollywood & beyond	filmttekst	neo-formalistische en cognitieve filmanalyse
2	Nederlandse filmcultuur	filmpubliek filmconsumptie als sociale en culturele praktijk	historische bronnenkritiek, close/distant reading
3	Film, tekst, context	relatie tussen specifieke films, hun productiecontext en de samenleving	thematische analyse, deconstructie, genre analyse
4	Spaces and Screens	nieuwe/vernieuwende audiovisuele beeldschermpraktijken	Mediavergelijking, dispositief analyse

## LITERATUURLIJST

We geven je een indruk van de boeken die je tegenkomt in het pakket. Daarnaast zal je veel verschillende artikelen van diverse auteurs lezen. Kijk voor een meer uitgebreide lijst met literatuur ook in de bijlage.

Thomas Elsaesser en Warren Buckland, *Studying Contemporary American Film: A Guide to Movie Analysis*. London: Arnold Press, 2002. Dit boek biedt een praktisch handvat voor verschillende filmanalysemethoden. In het vak Film, Tekst, Context gebruiken we daarvan o.a. het hoofdstuk over thematische analyse en deconstructie.

Kristin Thompson, *Breaking the Glass Armour*. Princeton: Princeton UP, 1988. In dit boek introduceert Thompson wat zij onder neo-formalistische filmanalyse verstaat. In het eerste hoofdstuk zet zij de theorie en de belangrijkste concepten uiteen, daarna volgen tien voorbeelden van neo-formalistische filmanalyse.

David Bordwell. *Poetics of Cinema*. Hoboken: Taylor and Francis, 2012. In dit boek gaat Bordwell dieper in op de analyse van de narratieve vorm en de filmstijl. Naast het hoofdstuk waarin een verdere uitleg van de vertelprincipes van film wordt gegeven, lezen we een voorbeeld van een cognitieve filmanalyse.

Anne Friedberg, *The Virtual Window: From Alberti to Microsoft*. Cambridge: MIT, 2006. In dit boek verkent Friedberg verschillende opvattingen over bioscoopschermen en andere (beeld)schermen. Beginnend bij het 15<sup>e</sup>-eeuwse idee van een schilderij als een venster op de wereld, staat Friedberg vervolgens stil bij het venster als een specifieke vorm van architectuur, als een metafoor in de schilderkunst, film, televisie en nieuwe media en als een interface die bemiddelt tussen de mens en de realiteit.

Belén Vidal, *Heritage Film: Nation, Genre, and Representation*. New York: Columbia University Press/Wallflower Press, 2012. In dit boek worden de kritische discussies rondom het fenomeen heritage films besproken, van de introductie van het genre in Engeland in de jaren negentig tot de recente globalisering van heritage cinema.

Barry Keith Grant (red.), *Film Genre Reader IV*. Austin: University of Texas Press, 2012. Deze bundel bevat artikelen over genre theorie en de toepassing daarvan bij het analyseren van films.

In *Nederlandse filmcultuur* wordt gewerkt met een selectie van wetenschappelijke artikelen, die jaarlijks varieert afhankelijk van het thema. Voor een impressie van de New Cinema History-benadering, zie bijvoorbeeld:

*Comparative Histories of Moviegoing*. Special issue *TMG Journal for Media History*, 23.1-2 (2020).

Daniel Biltereyst, Richard Maltby en Philippe Meers, red., *The Routledge Companion to New Cinema History*. Routledge, 2019.

[\*New Cinema History in the Low Countries and Beyond\*](#). Special issue *TMG Journal for Media History* 21.1 (2018).



Panorama van urban screens. Media Architecture Biennale, 2014  
Foto © Nanna Verhoeff

### **AANDACHT VOOR DE PRAKTIJK**

In het verdiepingspakket film kom je op verschillende manieren in aanraking met de brede beroepspraktijk. Je bezoekt het Nederlands Filmfestival of het IFFR. Je maakt een tentoonstellingsconcept voor het EYE Filmmuseum en leert hoe je een journalistieke tekst voor een breed publiek schrijft, waarbij we samenwerking zoeken met gevestigde filmjournalisten. Zo bereiden de vakken je ook praktisch voor op het werkveld. Je leert in teamverband te werken, begrippen te hanteren om het hedendaagse mediaveld te duiden en hierover te communiceren op professionele wijze. Je leert om academische stukken te schrijven voor zowel een breed publiek als voor een publiek van professionals en specialisten.

### **WAT KAN JE NA AFRONDING VAN DIT PAKKET?**

Na afronding van het pakket heb je geleerd hoe je op een academische wijze zowel films als de context waarbinnen films geproduceerd, gedistribueerd en geconsumeerd worden kunt analyseren. Bovendien heb je voldoende theoretische bagage om belangrijke hedendaagse ontwikkelingen op het gebied van film- en beeldschermpraktijken te beschrijven en analyseren. Zo biedt dit pakket je de vaardigheden die je nodig hebt om kritisch en analytisch te kunnen denken en schrijven over historische en hedendaagse media fenomenen, zowel voor een breed als een specialistisch publiek.

Met deze kennis en vaardigheden ben je voldoende voorbereid om – in samenhang met de cursus Onderzoekseminar – een BA Eindwerkstuk over hedendaagse film- en mediacultuur te schrijven, als een visitekaartje waarmee je daarna aan de slag kan in het veld, of aan een Masterprogramma in dit vakgebied kunt beginnen.

**16**

Het verdiepingspakket vormt dan ook een goede opstap naar de Master Film- and Television Cultures. Voor meer informatie over dit Masterprogramma, inclusief de ingangseisen, aanmeldingsprocedure en andere praktische zaken, zie <https://www.uu.nl/en/masters/film-television-cultures>

### **WAT DOE JE NAAST JE VERDIEPINGSPAKKET?**

Natuurlijk kunnen we in vier cursussen niet alle filmstijlen, de hele filmgeschiedenis, alle mediadebatten en vormen van filmwetenschappelijk onderzoek aan bod laten komen. Als je je naast de vier cursussen verder in film en mediacultuur wilt verdiepen, dan raden we je zeker de opties hieronder aan.

#### **Practicum Audiovisuele Media & stage**

We raden je aan om het practicum Audiovisuele Media of een stage op te nemen in je profileringsruimte om je te oriënteren op de arbeidsmarkt. In het practicum wordt de vertaalslag van theorie naar praktijk gemaakt en



wordt er ruim aandacht besteed aan de wijze waarop je je opgedane kennis en vaardigheden praktisch kunt inzetten op een creatieve manier. Daarnaast werk je zelfstandig en binnen een team aan een AV-project en leer je om over dit werk te communiceren met professionals en andere actoren uit het veld.

Ook wijzen we je op de mogelijkheid om een stage te doen tijdens je BA studie (7,5 of 15 ECTS). Er is een breed scala aan mogelijkheden: van stages in commerciële organisaties tot de non-profit cultuursector. Een stage helpt je contacten te leggen in het werkveld en je te oriënteren op je eigen toekomstwensen. Als je hebt meegedraaid in de praktijk kun je vaak beter verwoorden waar je ambities liggen. Bovendien: een goede stage is vaak de opzet voor een eerste baan in het werkveld van media en cultuur. Voor praktische informatie en begeleiding:

<https://students.uu.nl/gw/media-en-cultuur/studieprogramma/profileringsruimte/stage>

Een goede website om stages op te vinden is [www.mediastages.nl](http://www.mediastages.nl)

## Filmfestivals

Er bestaan heel veel interessante festivals op het gebied van film en audiovisuele media, waaronder een aantal in Utrecht! Niet alleen goed om je repertoirekennis uit te breiden en up-to-date te houden, maar ook vaak een uitstekende gelegenheid voor leuk vrijwilligerswerk (meestal mag je in ruil gratis naar binnen!).

- Nederlands Film Festival
- International Film Festival Rotterdam
- International Documentary Filmfestival Amsterdam (
- IMPAKT
- Go Short International Short Film Festival Nijmegen
- Fluxus Animation Film Festival
- Movies that Matter Festival

## Bezoek aan musea en archieven

Er wordt een schat aan audiovisueel materiaal bewaard in Nederland, het meeste gewoon toegankelijk voor publiek. Van de oudste Nederlandse stomme film tot vernieuwende videokunst.

- Beeld & Geluid
- EYE Filmmuseum
- Stedelijk Museum Amsterdam
- NXT Museum

### **Onderzoeksgroepen**

Heb je ambities op het gebied van mediawetenschappelijk onderzoek en wil je weten wat er speelt binnen en buiten het Departement Media & Cultuurwetenschappen? Maak een afspraak met de coördinator of met een van de docenten die onderwijs geven in het verdiepingspakket. Zij zijn ook actief bezig met wetenschappelijk onderzoek en helpen je graag verder.

### **MEER INFORMATIE?**

Voor meer informatie kun je contact opnemen met de coördinator van het verdiepingspakket. In 2024-2025 is dit Judith Thissen.

Email: [J.Thissen@uu.nl](mailto:J.Thissen@uu.nl)

18

---

### **BIJLAGE: LITERA TUURTIPS**

Vanzelfsprekend kunnen we in dit verdiepingspakket niet alle facetten van film, filmcultuur en filmtheorie aan de orde laten komen – dat vergt eigenlijk jaren studie. Daarom vinden we het belangrijk om je op een aantal titels te wijzen.

Met het oog op toekomstige papers, een BA Eindwerkstuk en straks ook het werkveld doe je er goed aan om af en toe bewust stil te staan bij de vraag welke aspecten van film en mediacultuur je bijzondere belangstelling hebben. Ga na welke makers en auteurs je inspireren en verdiep je in die onderwerpen. Ook hier kunnen de onderstaande titels helpen. Heb je heel specifieke interesses, vraag dan advies aan één van de docenten in het verdiepingspakket!

Karina Aveyard and Albert Moran (red.), *Watching Films: New Perspectives on Moviegoing, Exhibition and Reception*. Bristol: Intellect, 2013. Deze internationale bundel met artikelen over filmcultuur laat de enorme diversiteit van vertonings- en publiekspraktijken zien, zowel nu als in het verleden. Met o.a. bijdragen over de opkomst van multiplexen, het kijkgedrag van de VHS generatie, de relatie tussen film en moderniteit. In de UB beschikbaar als e-book.

Ian Christie (red.), *Audiences: Defining and Researching Screen Entertainment Reception*. Amsterdam: Amsterdam University Press  
Deze bundel met artikelen over publiek en receptie – zowel in historisch perspectief als over hedendaagse ontwikkelingen – is gratis te downloaden via: <http://www.open.org>

David Desser en Garth Jowett (eds.), *Hollywood goes Shopping*. Minneapolis: Minnesota Press, 2000. Deze bundel geeft een overzicht van de complexe relatie tussen Hollywood en consumptiecultuur met zowel historische als meer recente voorbeelden. Met hoofdstukken over bijvoorbeeld flappers, Universal City Walk en kledingstijlen van Hollywoodsterren .

Karel Dibbets en Frank van der Maden (red.), *Geschiedenis van de Nederlandse film en bioscoop tot 1940*. Het Wereldvenster 1986. Een klassieker!

Giovanna Fossati en Annie van den Oever (red.), *Exposing the Film Apparatus. The Film Archive as a Research Laboratory*. Amsterdam: AUP, 2016. Deze bundel kan je op weg helpen als je wilt nadenken over de vraag op welke wijze media technologieën impact hebben op de wijze waarop archieven conserveren, restaureren en presenteren.

Bart Hofstede, *In het wereldfilmstelsel. Identiteit en organisatie van de Nederlandse film sedert 1945*. Delft & Rotterdam: Eburon, 2000. In dit proefschrift ontwikkelt Hofstede een theoretisch raamwerk dat in staat stelt

om op een systematische en historiserende manier na te denken over de specifieke positie van de Nederlandse film binnen het mondiale verband van wat hij "het wereldfilmstelsel" noemt. Beschikbaar in de UB.

Scott McQuire, Meredith Martin en Sabine Niederer (red.), *Urban Screens Reader* (INC Reader #5). Amsterdam: Institute of Network Cultures, 2009. Deze collectie met verschillende artikelen geeft een impressie van verschillende benaderingen van dit (relatief) nieuwe fenomeen van schermen in de stad. Het boek is downloaden via <http://networkcultures.org/urbanscreens/reader/>.

Annie van den Oever, Frank Kessler, Patricia Pisters, Steven Willemsen (red.) *Sleutelteksten Film- en Mediatheorie, deel 1. De beginjaren van de film en de tijd van de avant-garde 1896-1931*. De Vrije Uitgevers/ In de Walvis, 2016. Deze bundel is speciaal voor het hoger onderwijs samengesteld en bevat Nederlandse vertalingen van belangrijke film- en mediatheoretische teksten.

## 20

Patricia Pisters, *Lessen van Hitchcock*. Een inleiding in mediatheorie. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2011. Aan de hand van de vele studies die er in de loop der jaren over Hitchcock zijn verschenen, worden verschillende theoretische benaderingen uitgelegd en met elkaar vergeleken. Het boek is via de UB te lenen, ook als e-book.

Murray Smith, *Engaging Characters. Fiction, Emotion and the Cinema*. Oxford: Clarendon Press, 1995. Wil je meer weten over de cognitieve filmtheorie en je bijvoorbeeld verdiepen in de vraag hoe door de inzet van bepaalde filmtechnieken geprobeerd wordt een relatie met de toeschouwer op te bouwen, lees dan dit boek. Murray Smith legt zijn (ingewikkelde) theorie helder uit met veel voorbeelden. Beschikbaar in de UB.

Wanda Strauven (red.), *The Cinema of Attractions Reloaded*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006. Deze bundel is uitgebracht ter viering van het 20-jarig jubileum van Tom Gunning's begrip the Cinema of Attractions, waarmee hij de typische filmvorm van spektakel en special

effects van de vroege film benoemde. De bundel onderzoekt het begrip en haar bruikbaarheid voor andere periodes en vormen van filmisch spektakel. Check het artikel van Frank Kessler over de cinema of attractions dat zeer aan te raden is voor onderzoek naar film vanuit een historisch-vergelijkend perspectief. De bundel is in open access uitgegeven, te downloaden via <http://www.oapen.org>.

Judith Thissen en Clemens Zimmermann (red.), *Cinema beyond the City: Small-town and Rural Film Culture in Europe*. London: Palgrave/BFI, 2016. Deze bundel kijkt naar hoe de filmcultuur zich ontwikkelde buiten de grote steden vanuit een Europees vergelijkend perspectief. Meerdere artikelen besteden aandacht aan Nederland.

[\*Tijdschrift voor Mediageschiedenis\*](#). Dit online wetenschappelijke tijdschrift biedt een breed scala van artikelen over film, televisie en andere media in Nederland.

Marijke de Valck, *Film Festivals: From European Geopolitics to Global Cinephilia*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2007.

Aan de hand van vier belangrijke filmfestivals (Cannes, Berlijn, Venetië en Rotterdam) vertelt dit boek het verhaal van een fenomeen dat begon gedurende de geopolitieke strijd in het door oorlog verscheurde Europa. Het biedt een vernieuwende kijk op filmfestivals door vanuit een breed perspectief onderwerpen als het festivalprogramma, de festivalprijzen, de nationale regelgeving en marketing, het cinefiele aspect, de glamour, en de filmmarkt te belichten. Dit boek is gratis te downloaden via: <http://www.oapen.org/home>.

Nanna Verhoeff, *Mobile Screens: The Visual Regime of Navigation*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2012. Dit boek bespreekt vanuit een vergelijkend perspectief een breed scala aan schermen en schermgebruiken – van vroege film, het schilderpanorama, VR, 'urban screens', en game consoles, tot mobiele schermen en 'touchscreens'. Centraal staat de manier waarop wij deze verschillende (scherm)technologieën vroeger gebruikten maar ook juist nu weer inzetten

voor nieuwe en vernieuwende vormen van virtuele mobiliteit en navigatie.  
Dit boek is gratis te downloaden via: <http://www.oopen.org/home>.

Tenslotte, een voorbeeld van hoe we de afgelopen jaren als Utrechtse filmwetenschappers onze kennis toegankelijk maakten voor het brede publiek: <https://stadsarchief.rotterdam.nl/zoek-en-ontdek/themas/tuschinski/>